

фактичним отримувачам гарантованих суспільних благ та послуг, постають публічними особистими інтересами громадян. Зазначені інтереси громадян носять публічний характер також і тому, що де-юре втілюються у нормах бюджетного законодавства у сумарно-усередненому соціальному інтересі, наприклад щодо окремих верств населення або окремих сфер їх життєдіяльності, тобто не визначаються окремо для кожного громадянина.

Без задоволення публічних інтересів (шляхом вирівнювання умов життя в регіонах та справедливості розподілу та перерозподілу суспільних благ) неможливо реалізувати особисті інтереси громадянина, в якому б регіоні країни він не проживав. Особливо це проявляється на прикладі надання міжбюджетних трансфертів соціального спрямування, а саме: відшкодування витрат на надання населенню житлових субсидій, державної допомоги сім'ям з дітьми, державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, утримання притулків для неповнолітніх, інших програм соціального захисту населення.

З огляду на це, правове регулювання міжбюджетних відносин по-перше, має одночасно враховувати як сукупні публічні інтереси жителів усієї держави, жителів окремого адміністративно-територіального утворення, так і особисті публічні інтереси громадянина; по-друге, визначати адекватні правові засоби для реалізації цих інтересів, оскільки забезпечення публічних інтересів у бюджетній сфері здійснюється шляхом розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також видаткових зобов'язань та дохідних джерел між бюджетами різних рівнів, та завдяки механізму бюджетного регулювання.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вашенко Ю.В., к.ю.н., доцент кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Згідно зі ст. 1 Конституції України Україна є соціальною державою. Одним із основних соціальних прав людини, закріплених Конституцією України, є право на охорону здоров'я. Відповідно до ст. 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно, існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Безумовно, закріплення права на охорону здоров'я в Основному Законі нашої держави має дуже важливе значення, проте, його належна реалізація вимагає впровадження державою цілого ряду заходів. Однак, на сьогодні у сфері охорони здоров'я існує цілий комплекс проблем, які нерідко призводять до неможливості ефективної реалізації прав громадян. Зміни, які відбулися у нашій державі у зв'язку з переходом від адміністративно-командної до ринкової економіки, безумовно, вплинули і на сектор економіки, і на соціальну сферу. Модель системи охорони здоров'я, сформована за радянських часів, вже не відповідає реаліям сьогодення. Серед проблем, які існують у сфері охорони здоров'я, слід особливо відмітити недостатність бюджетного фінансування державних та комунальних закладів охорони здоров'я, та, як наслідок, відсутність гарантованого доступу громадян до якісних медичних послуг та неналежний соціальний захист працівників державних та комунальних закладів охорони здоров'я. Відповідно, державний та комунальний сектори медичних послуг в сучасних економічних умовах потребують реформування. Крім того, в умовах переходу України до ринкової економіки медичні послуги почали надавати

суб'єкти не лише державного, але і приватного сектору – приватні заклади охорони здоров'я та приватнопрактикуючі лікарі, до яких все частіше звертаються громадяни, враховуючи, зокрема, згадані вище проблеми у державному та комунальному секторах охорони здоров'я.

Враховуючи, що діяльність у сфері медичних послуг безпосередньо пов'язана із здоров'ям та життям людини, сфера медичних послуг не може бути вільною від обгрунтованого державного втручання. У приватному секторі медичних послуг держава не може застосовувати традиційні для державного сектору методи прямого організуючого впливу, однак, не може і залишити цю сферу без своєї регулюючої присутності. Вищезазначені обставини вимагають перегляду ролі держави, форм та методів державного управління в сфері охорони здоров'я. В першу чергу, мова йде про необхідність розмежування функцій держави як власника, і як регулятора. Якщо зазначена концепція по відношенню до сфери економіки набуває все більшого поширення, то для сфери охорони здоров'я її інструментарій є ще відносно новим. До основних проявів регуляторного впливу держави у сфері охорони здоров'я слід віднести, передусім, нормативно-правове регулювання, тобто встановлення у законах та підзаконних нормативно-правових актах прав та обов'язків учасників відносин у сфері охорони здоров'я. Відносини у зазначеній сфері регулюються цілим рядом законодавчих актів, серед яких можна виділити загальні закони, які стосуються, зокрема, і сфери охорони здоров'я (наприклад, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»), спеціальні закони, предметом регулювання яких є відносини у сфері охорони здоров'я (Закон України «Основи законодавства України в сфері охорони здоров'я», Закон України «Про лікарські засоби», Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» та ін.). Враховуючи темпи розвитку науково-технічного процесу, відносини у секторі охорони здоров'я змінюються дуже динамічно, що вимагає оперативної реакції з боку держави з метою ефективного захисту прав та законних інтересів всіх зацікавлених суб'єктів, передусім, фізичних осіб як споживачів медичних послуг. Однак, як зазначалося вище, на сьогодні у сфері охорони здоров'я в Україні існує багато проблем. Серед основних проблем слід відмітити недосконалість законодавства, в першу, чергу, неврегульованість на рівні закону найважливіших відносин у сфері охорони здоров'я. В якості прикладу можна навести відносини в сфері репродуктивної медицини, які потребують належного правового регулювання на вищому нормативно-правовому рівні. На сьогодні функції державного управління та регулювання у сфері охорони здоров'я здійснюються Міністерством охорони здоров'я України (далі –МОЗ) та центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я України. Зауважимо, що нормотворчі повноваження, які мають першочергове значення для реалізації регуляторної функції держави, серед зазначених центральних органів виконавчої влади належать виключно МОЗ. Центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через Міністра охорони здоров'я України, розробляють проекти необхідних нормативно-правових актів та вносять їх на розгляд Міністру. Враховуючи, що на МОЗ покладено обов'язок розробляти пропозиції щодо вдосконалення, зокрема, законодавчих актів та вносити їх в установленому порядку на розгляд Уряду, вважаємо, що Міністерство має активізувати свою діяльність у зазначеному напрямку.

Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що на сьогодні нагальною потребою є удосконалення нормативно-правової бази державного регулювання в сфері охорони здоров'я з метою розроблення ефективного механізму реалізації конституційного права громадян на охорону здоров'я.